

بیدعه و هوکاره خراپه کانی

ما هفتان بارام

له سهر موسولمانان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وآله.

محمد، وشرالأمور محدثا وکل محدثة بدعة ،
وکل بدعة ضلالة ، وکل ضلالة في النار).^١

واته : پیغه مبهه ﷺ کاتیکی ووتاری بۆ
خه لکی ده دا ، سوپاس و ستایشی
په روهردگاری ده کرد به وهی که نه و
شایسته یه تی بۆی بکریت .

پاشان ده یفه رموو : (هه رکه سیکی
په روهردگار پینمایي بکات ، هیچ
گومراکاریکی نییه ، هه رکه سیکیکی گومرا
بکات پینمایي که ری نییه ، وه باشترین
فه رموده یه ک ، کتیبه که ی په روهردگار
(قورئان)، وه باشترین پینمایي که ری نیی
موحوممه ده (سونه ته کانی)، وه خراپترین
شتیش (حادثات) ه - هه موو نه و
داهینراوانه ی هینراونه ته نه م ئیسلامه وه
دوای پیغه مبهه ﷺ - ، هه موو

هه ر له سهه رته تایی ئیسلامه وه ، زانایانی
نه م دینه موسولمانانیا له ئاکامی
ترسناکی بیدعه ئاگادار کردوته وه ، وه
پیش هه موویشیان پیغه مبهه ﷺ زۆر
فه رموده ی هه یه له م باسه ترسناکه دا ، به
جوړیک له زۆریه ی ووتاره کانییدا بۆ
هاوه لانی له سهه رته تاوه ، پاش سوپاس
و ستایشی په روهردگار ، نه یترساندن له
ئاکامی شوین که وتنی بیدعه .

هه روه ک له چه ند کتیبیکی هه دیسدا
هاتوو : له جابره وه ﷺ ده فه رمویتی:
(كان رسول الله ﷺ يخطب الناس فيحمد
الله و يثني عليه بما هو اهله، ثم يقول : من يهد
الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وخير
الحديث كتاب الله عزوجل وخير اهدي هدي

(١) اخرجه المسلم والنسائي، والجملة الأخيرة اخرجها النسائي

باسناد صحيح.

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ ، حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا ، اتَّخَذَ النَّاسُ رِوْءًا جَهْلًا فَسْئَلُوا ، فَأُفْتُوا بِغَيْرِ عِلْمٍ ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا) . حدیث متفق علیه .

واته : په روه ردگار (علم) - زانیاری شهرعی و دینی - له ناو نابات ، له ناو بهنده کانیدا به دامالینیکي کتوپړي ، به لکو علم له ناو دوبات به له ناو بردنی زانیان ، هه تا زانیاه ک نامینیت له ناویاندا ، هه لدهستن به دانانی سهرکردهی نه فام و پرسپاریان لی ده کهن و فه توا ددهن به بی زانیاری و گومرا دهن و خه لکیش گومرا ده کهن .

جا بو نه وهی خو مان له بیدعه بیاریزین ، پیویسته له سهر پړی شوینی پیغه مبه ر و هاو لانی پیغه مبه ر ﷺ ، برپوین و پییش هه موو شتیکیش بزانیان :

په کهم : سوننه تی راستی پیغه مبه ر ﷺ چی یه ، بو نه وهی شوینی بکه وین .

دووه م : هه موو نه و بیدعانهش به گه وره و بچوکیانه وه بزانیان ، بو نه وهی خو مان لی بیاریزین و تی نه که وین و گومرا نه بین . چونکه هه رکه سیک نه زانیت خرابه چی یه و چونه ، بیگومان تی ده که ویت ، له وانه یه به

داهین راو ټکیش بیدعه یه ، وه هه موو بیدعه یه کیش گومراییه ، وه هه موو گومراییه کیش له ناگردایه) .

له م فه رموده یه دا دوو خالی زور گرنګمان بو پون ده بیته وه :

په کهم : دینی نیسلام بریتیه له شوین که وتنی قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ و هیچی تر ! .

دووه م : هه ر عیاده تیک و شتیک به دین بزانییت و له سوننه ت و سهرده می پیغه مبه ردا ﷺ نه بووی ، بیدعه یه و گومراییه ، بیدعه یش به گشتی : گومراییه و چاک و خرابی بو نی یه و هه مووی هه ر خرابه .

له قیامه تیشدا ناکامی ناګری دوزه خه .

بیدعه له م سهرده مه دا زور بالاوه و پهره ی سهندوه له ناو زوربه ی موسولماناندا ، به هوی نه فامی و دورکه وتنه وه یان له قورئان و سوننه ت به گشتی ، وه که سانیکیش بونه ته پیشه و او مو فتی که شاره زاییان له قورئان و سوننه ت نی یه ، خه لکیش به نه فامی و بی ناګایی به گو فتارو پره فتاریان ده کهن .

هه روه ک له صه حیجی بوخاریدا هاتووه که پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی :

به لگه یه کی پاست و دروستی شهرعی
له سهر نه بیت ، وه مه به ست پی ی نزیك
بوونه وه بیت له په روه ردگار و خیر ده ست
كه وتن بیت .

به پی ی ئه م پیناسه یه ش هرچی داهینراویك
مه به ست پی ی عیباده ت و نزیك بوونه وه له
په روه ردگار نه بیت ، وه ك داهینراوه
دوونیا یه كان ، ناكه ونه ژیر ئه م به خراب
زانين و حه رامیه ته وه .

ئهی موسولمانی به پیز ، بزانه له
بنچینه کانی ئاینی پیروزی ئیسلام كه ئیمان
به بی ئه و دانامه زریټ "باوه پیوونی ته واوه تی
یه به بی گومانه وه به وه ی كه ئه م دینه
په روه ردگار مان به بی كه م و کورتی دایر شتوه
و پیغه مبه ریش ﷺ هه ربه و ته واوه تی یه ی به
موسولمانانی راگه یاندووه ، هیچی لی زیادووه
كه م نه كړدووه ، به ئاشكرا بانگه وازی بو
كړدووه . وه ئه رکی سهرشانی موسولمانیش
گوی رایه لی وپه پره وی كړدنه - السمع و
الطاعة - وه هیچی ترنا . ! به لگه یش بو ئه م
پاستیه له قورئانی پیروژدا زوره ، بو نمونه :

قال الله تبارك وتعالى (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ
وَأَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا)
واته : ئه مړو - له حجة الوداع -
دینه كه تانم بو كامل كړدن به پون كړدنه وه ی

چاكیشی بزانیټ و چاوه پری پاداشتیش
بیت به كړدنی و بانگه وازیشی بو بكات .

حوزه یفه ی كوری یه مان ده یفه رموو:
(كان الناس يسألون رسول الله ﷺ عن
الخير، وكنت أسأله عن الشر ، مخافة أن
يلدركني)^۲ .

واته : خه لكی - هاوه لانی پیغه مبه ر -
پرسیاریان له پیغه مبه ر ﷺ ده كړد له
خپرو چاكه ، منیش پرسیارم له خرابه
لی ده كړد ، له ترسی ئه وه ی نه ك توشم
بیت) .

هه ربویه هه لده ستین به پون كړدنه وه ی
مانای بیدعه و چوون ناسینی و پیگا کانی
خوپاراستن لی انشاء الله .

بیدعه چی یه ؟

(البدعة): له زمانی عه ره پیدا به شتیک
ده گوتریټ بیته کایه و بوونه وه ، كه له وه و
پیش نه بوبی ، زیاتریش بو (ذم) به کار
ده هینریټ - كه م كړدنه وه ی پیزو پیز - .

بیدعه له روه شهرعیه كه یه وه :

به هه موو ئه و پیگا و شیوازانیه ی
عیباده ت ده گوتریټ كه داهینراوبن و له
ئه صلی شهرعدا نه بن و ئاماژه یان بو
نه كرابیت له قورئان و سوننه تدا و هیچ

(۲) اخرجه الشيخان وغيرهما

ته قواي خوا بکه و خوتان بپاريزن له
سه رپنچي کردن له و فه رمانانه ، چونکه
توپه يي خواي به دواو هيه و خواي
گه ورهش سزاي زور تونده .

وه زور نايه تي تريس له باره ي هم
پاستيه وه و به هه مان و اتا زوره له قورئاني
پيروزدا .

پنغه مبه ر ﷺ پي ي پاگه ياندين که
ثابتي پيروزي ئيسلام به ته واوي دارپژراوه
و هيچ بواريك ني يه و نه ماوه بو هيچ
که سيک که دواي خوي شتيکي لي زياد
بکات و عياداتي تري تيکه ل بکات . وه ک
فه رمويه تي :

(ما ترک شيئا يقربکم الى الله تبارک
وتعالی إلا و امرتکم به و ما ترک شيئا
يعدکم عن الله تبارک و تعالی و يقربکم الى
النار إلا و هيئتکم عنه) .

واته : (هيچ شتيک ني يه به جيم
هيشتبتي که له په روه ردگار تان نزیک
بکاته وه ، ئيلا فه رمانم پي کردن . وه هيچ
شتيکيش ني يه به جيم هيشتبتي و
دوورتان بخاته وه له په روه ردگارو نزیکتان
بکاته وه له ناگر ، ئيلا فه رمانم
پي کردن به دورکه و تنه وه لي) .

وه هه روه ها ده فه رمويت :

دين بوتان به ته واوي و سه رخستن تان به سه ر
موشريکاندا وه هه روه ها ته واو نيعمه تي
خوم به سه ردا پشتن و پازي بوم به ئيسلام
که ئاينتان بي) .

وه ده فه رمويت :

(وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا
تَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَاكُمُ
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) ٣ .

واته : نه وه پښتانه منه که پاسته ، بويه
بيگرنه به رو شويني بکه ون ، وه شوين
پنچکه کان مه که ون ، چونکه له پښازه
پاسته که ي خوا لاتان ده دن . نه مه
وه سيه تي خوايه بو ئيوه ، به لکو به
ته قواين و خوتان بپاريزن ، له و پنچکانه ي
له پښا پاسته که ي به هه شت لاتان ده دن .

وه هه روه ها ده فه رمويت :

(وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) ٤ .

واته (نه و پښازو پښمايي و فه رمانانه ي
پنغه مبه ر ﷺ بوي هيناون ، وه ريان بگرن و
ده ستیان پيوه بگرن . وه هه رشتيکي لي
قه ده غه کردن ، لي دوریکه ونه وه ، وه

(٣) (الأعام: ١٥٣)

(٤) (الحشر: من الآية ٧)

(٥) حديث صحيح أخرجه الإمام الشافعي في (الرسالة)

(إني قد تركتكم على مثل
البيضاء ليلها كنهارها لا يزيغ عنها
بعدي إلا هالك) ^٦.

واته: (به پاستی و بی گومان من له سهر
پوشناییه کئیوهم جی هیشتوو، شه وی
وه ک پوژی وه هایه، هه رکه سیک دواي من
لی لایبات، بیگومان گومرایه و به هیلاک
چوه).

داهینان وزیاد کردن له دیندا

پښتانه پاستی نه دراوه

۱/ شهر دانان- التشریح- ته نها
مافی په روه ردگار، به نده کانی بویان
نییه له دین و شهرعی په روه ردگار زیاد
بکن، چونکه نه گهر زیاد کردن دروست
بوايه، نه وا که م کردنیش دروست ده بوو.
پیغه مبه ر ﷺ فه رموییته تی (اذا حدثکم
حدیثاً فلا تریدن علی). ^٧

واته نه گهر باسیکم بو باس کردن
هیچی لی زیاد مه کن.

۲/ فه رمان و نه رکی سه رشانی خه لکی
گویی رایه لی و په پر وه ی کردنی شهرعو
به س - السمع والطاعة - ناییت که م و
زور لی زیاد بکریت! وه ک نیمامی مالک

فه رموییته تی: (من ابتدع في الإسلام بدعة يراها
حسنة فقد زعم أن محمداً خان الرسالة لأن الله
يقول: (اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم
نعمتي ورضيت لكم الإسلام ديناً). فما لم يكن
يومئذ ديناً، لا يكون اليوم ديناً.

واته: هه رکه سیک بیدعه یه له
نیسلامدا دروست بکات و به باشی بزانیته،
نه وا به و کرده وه یه ی بریاری نه وه ی داوه
که محمد ﷺ خیانه تی له دینه که کرده وه.

له به رنه وه ی په روه ردگار ده فه رموییته تی:
(اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم... الآية)
٨.

وه هه ر شتیکیش نه و پوژه دین نه بوی
به هیچ جوریک نه مړو ناییتیه دین.

۳/ پیغه مبه ر ﷺ ده روازه ی بیدعه و
زیاد کردنی له دیندا بو هه تا هه تای
داخستوه له پوی هه موو که سیکا.

هه روه ک فه رموییته تی: (من احدث في
امرنا ما ليس منه فهو رد). ^٩

واتا: (هه رکه سیک شتی که بهینیته نه م
دینه مانه وه و تییدا نه بیته، نه وا
ده دریته وه به پوی خویدا).

(٦) أخرجه أحمد وغيره وصححه الألباني / كتاب السنة

(٧) المائدة: من الآية ٣

(٨) الأحاديث الصحيحة ٣٤٦

(٩) متفق عليه

وه هه روه ها ده فهرمویت : (من عمل عملاً ليس عليه امرنا فهو رد) ^{۱۰}

واتا: هه ر که سیک کرده وهیه ک - عیباده تیک

- بکات و فهرمانی نه م دینه ی نیمه ی

له سهر نه بیت ، نه وا لی وهرناگیریت) .

مه به ست له په رستنی په روه ردگار

ده ست که وتنی پاداشته و نزیک بونه وهیه

لی، نه م مه به ستیش ته نها به و عیباداتا نه

ده بیت که په روه ردگار خوی له قورئاندا

بوی دیاری کردوین و له سوننه تدا هاتون ،

هه رچی عیباده تیکیش له قورئان

وسوننه تدا نه بیت ، نه وا بیدعه یه و له جیاتی

نزیک بوونه وه و پاداشت ، سزاو دور

که وتنه وه ناکامیه تی .

چون بیدعه بناسین ؟!

ابن تیمیة رحمه الله ، بنچینه و

بنه مایه کی دارپشته ، که به هو یه وه

بتوانین بیدعه بناسینه وه . وه ک چون له

کتیبی (العبودية) که یدا هاتوه و ده لیت :

کاکله و کروکی دین له سهر دور

بنچینه یه :

۱/ هیه که س و هیه شتیک نه په رستین

ته نها (الله) نه بیت .

۲/ به هیه عیباده تیکیش نه ی په رستین

ته نها به وه نه بیت ، که به شهر دایناوه .

(۱۰) أخرجه مسلم وغيره

وه له کتیبی (اقتضاء الصراط المستقیم

مخالفة اصحاب الجحیم . ص ۲۶۹) دا ده لیت

بنچینه له هه موو عیباده ته کاند ا نه وه یه :

هیه عیباده تیک نه کریت به شهر ته نها

نه وه نه بیت که په روه ردگار کردویه تی

به شهر .

وه له عاداتیشدا نه وه یه : هیه عاده تیک

نه کریت ، ته نها نه وه ی نه بیت که

په روه ردگار پښه ی پی داوه و مخالفه ی

شهر نیه .

جا کرده وه بو نه وه ی صالح بیت و

وه رگراو بیت ، پیوسته دوو مهرچی

گهره ی تیدا بیته جی :

یه که میان : خواهن کرده وه که

مه به ستی پی و په زامه ندی په روه ردگار

بیت .

دووهمیان : ده بیت کرده وه که یش

به پی و نه و شهره بیت که په روه ردگار له

قورئاندا دای پرشته ، یا خود پیغه مبه ر

له سونه ته کانیدا پونی کردوته وه .

هه رکاتیک یه کیک له م دوو مهرجه له هه ر

عیباده تیکدا نه هاته جی ، نه وا نه و

کرده وه یه به چاک ناو نابریت و بیدعه و

گومراییه .

نه وکه سه ی ده لیت کرده وه ی چاک

به نیه تی چاکه و به س ، نه وه پاست

ناکات.، چونکه نیه تی چاک به ته نها به س نیه بۆ به چاک گێرانی کرده وه ، پێویسته له گه ل نیه ته باشه که شدا ، په یوه ست بونی به شه رعه وه تیدا بیت .

چونکه کرده وه ی خراب پهلوانی به ئه گه ر نیه تیش چاک بیت. پێویسته له هه موو عیبادات و کرده وه کانماندا ، ئه م دوو خاله زۆر گرنگه په چاو بکه ی و پێوه ری هه موو کرده وه یه ک بیت و راست و خراپی پی ده ست نیشان بکه ی و هه ئه م پێوه ره ش سه نگی مه حه که بۆ هه مو کرده وه یه ک ، وه کاتیک کرده وه ی خه لکی پی بپێوین ، که م له کرده وه کان به سه لامه تی ده رچن. و ئه و کرده وانه ی راست و دروسته و له سه ر قورئان و سونه تیشه ، له م سه رده مه دا نامۆیه و زۆربه ی خه لکی پی شتیکی سه یره .

جوړه کانی بیدعه .

بیدعه له دیندا دوو جوړه :

جوړی به که م :

بیدعه ی بیرو باوه پ و گوشتار ، وه ک ووته کانی (الجهمة والمعتزلة والرافضة). وه هه موو ئه و فیرقه گومپایانه و بیرو باوه پیان.

جوړی دووهم : بیدعه له عیباده ته کاند به په رستنی په روه ردگار ، به عیباده تیک خۆی به شه ر دای نه نابیت . وه ئه مه یش چه ند جوړیکن :

۱/ ئه و بیدعه یه ی له بنچینه ی عیباده ته که دایه ، وه ک عیباده تیک به ینیته کایه وه ، که ه یچ بنچینه یه کی نه بی له شه ردا ، وه ک نویتیک زیاد بکات ، پۆژوویه ک زیاد بکات ، جه ژنیک زیاد بکات ، وه ک جه ژنی سه ری سال و جه ژنی اسراو میعراج و به رات و ... هتد.

۲/ زیادکردنه که له سه ر عیباده ته شه رعه که بیت ، وه ک زیاد کردنی رکاتی پینجه م له نویتزه چواریه کاند .

۳/ بیدعه ی شیوه ی ئه نجامدانی عیباده تیک. وه ک زیکر کردن به ده نگ و کۆرس و گۆرانیه وه ، یاخود زۆر زیاده پوه ی له عیباده تدا ، به شیوه یه ک له سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ ده رچیت .

۴/ دیاری کردن کاتیک بۆ عیباده تیک که ئه وکاته جیگه ی ئه و عیباده ته نه بی و شه ر دیاری نه کردبی.

چونکه ئه صلی عیباده تی نویتزو پۆژو شه رعه ، به لام کاته کانی پێویستی به ده لیلکی شه رعی هیه . وه ک نویتزی بیدعه ی به ناو (سنة الجمعة)..

هه لویستی صه حابه

به رامبه ر به بیدعه

عبدالله کورپی مسعود ﷺ دهیغه رموو:

(اتبعوا ولا تبدعوا فقد کفیتم) .

واته : شوین شهره بکه ون و بیدعه مه که ن ، ته نها ئه وه تان له سه ره .

عبدالله کورپی عمر دهیغه رموو :

(کل بدعة ضلالة وإن رآها الناس حسنة)^{۱۱}

واتا : هه موو بیدعه یه ک گومراییه ئه گهر چی خه لکیش به چاکی بزانیته .

ئهو هوپانه ی ده بڼه دروست بوونی

بیدعه .

۱/ نه زانینی سونه ت و زانستی زاره وی حدیث - علم مصطلع الحدیث - ، که بوته هو ی جیانه کردنه وه ی فهرموده ی صحیح و لاواز له لایه ن زوریه ی موسولمانان .

۲/ که سانیک بونه ته مفتی ، پرس وړای شه رعیان پی ده کریت و دهرسی خه لکی داده دن به بی علم و به هه واو ئاره زوی خو یان .

۳/ زور خوونه ریت - عادات - کراون به دین و شهره ، به بی هیچ به لگه یه کی پاست له قورئان و سونه ت، وه ک کوپری

ته عزیزه دانان و بیدعه ی پرش بینی به رامبه ر مانگی سه فه رو زور شتی تریش .

۴/ شوین که وتنی کویرانه ی زوریه ی

خه لک بو که سانیک که به مه عصوم و پیاو چاکیان داده نی و هه رچی کردیان و ووتیان پییان دین و شهره ، ئه گهر پیچه وانه ی قورئان و حه دیسی صه حیچی پیغه مبه ریش بیت ﷺ .

۵/ شوین که وتن و به دوا گه رانی هه ندیک که س و به ناو زانایش بو ئه و ئایه ت و فهرمودانه ی له پواله تدا شو به یه یان تی دیاه ، (متشابه) ن و چه ند ته فسریریک هه لده گرن و خه لکانی پیده خه نه گومانه وه و گومپریان ده که ن . هه روه ک چو ن په روه ردگارمان له پیناسه و وه صفی قورئاندا ده فهرمویت :

(هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ)^{۱۲}

واته: ئه وه - په روه ردگار - که
قورئانی بۆ سر تۆ هیناوه ته وه خواره وه
و له ئایاته کانیدا ئایاتی موحه می تیدایه ،
ئه وانیش وهك(أم الكتاب) وه هه ندیک ئایاتی
تریش (متشابه) ن ، وه ئه وه که سانه ی له
دلّه کانیاندا له که و لادانیك هیه شوین
متشابه هه کانی ده که ون ، به مه به سستی
ئاشوب و ته ئویل کردنی ، وه مانا و ته ئویلی
(الله) نه بیټ که س نایزانیت ، وه ئه وه
که سانه یش زۆر له زانیاریدا شاره زان ،
ده لئین باوه رمان پیته تی ، هه مووی له لایه ن
په روه رد گارمانه وه یه ، وه خاوه ن بیرو
هوشه کان نه بیټ نافامن .

چه ند نموونه یه ک له و بیدعه

باوانه ی ناو موسولمانان .

بیدعه زۆر زۆر تره له وه ی که بتوانین
لیره دا ته نها ناویان به ینین ، به لām هه ر بۆ
نموونه ئاماژه بۆناوی چه ند یه کیک له و
بیدعه زه قانه ده که ین و، له داهاتویشدا
انشاء الله باسی هه ر یه کیکیان به دريژی له
پښگه ی ئه م گوڤاره وه ده که ین .

□ ئاهه نگ گيرانی شه وی ئیسراو
معراج و کوښونه وه له مزگه وته کاندایه و
بۆنه یه وه ، که هیه چ ده لیلکی قورئان و
حه دیسیشی له سه ر نی یه .

□ چون به ره و پیری حاجیان به ده ف
و ذیکرو شیعرو گورانی یه وه له زۆریه ی
وولاتانی ئیسلامی .

□ له نویژ و پوژو و حه ج و عومره و
ژن هیان و مندالبوون و مردوو ته عزیه و
سه فه ر و نان خواردن و جل و به رگ و
هه موو بواره کانی ژیان موسولمان بیدعه
تیکه له ی بووه و، جیگه ی سونه تی
گرتوته وه . خه لکیش دینه راسته که یان لی
بزر بووه و له سه ر بیدعه عیبادت ده که ن
و هه لسوکه وت ده که ن .

وه پیویسته موسولمان زو به ناگا
بیته وه و عه قیده و عیبادات و عاداتی پاک
بکاته وه و بگه ریته وه سه ر په یه وه ی کردنی
قورئان و سونه ت . به بی هیچ لووت به رزی
و ده مار گیریه ک .

تۆبه ی بیدعه چی وه ناگیریت

هه تا واز له بیدعه که ی نه هیښیت .

ترسناکی بیدعه له وه دایه که :

۱/ کرده وه ی خاوه ن بیدعه به پرویا
ده دریته وه و لی وه رناگیریت :

قال الله تبارک وتعالی: (قل هل ننبئکم
بالأخسرین اعمالاً الذین ضل سعبهم فی الحیاة
الدنیا وهم یحسبون انهم یحسنون صنعاً)^{۱۳}

واته : (پښتانه بلای ته ی محمد ﷺ
نایا پښتانه رابگه یه نین ته و که سانه ی
کرده وه کانیان پوچه ل بوتته وه . ته و
که سانه ن که هر له ژبانی دوونیا دا
کوژشه که یان به فیرو چوو و وه هایش
ده زانن ئیشی چاک ده که ن) .

وه پیغه مبه ریش ﷺ فه رموویه تی :
(من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه
فهو رد)^{۱۴} .

۲/ توبه ی به پودا داخراوه هه تا له سهر
بیدعه که ی به رده وام بیت .
قال صلی الله وسلم (إن الله حجب التوبة
عن کل صاحب بدعة ، حتی یدع بدعته)^{۱۵}
واتا (په روه ردگار توبه ی داخستوه
به پوی هه موو خاوه ن بیدعه یه کدا ، هه تا
واز له بیدعه که ی ته هیښت) .

۳/ به پیی فه رمووده ی پیغه مبه ر ﷺ
هه موو خاوه ن بیدعه یه که مه لعونه .

وه که فه رموویه تی :
(من أحدث فیها او آوی محدثاً فعليه لعنة
الله والملائكة والناس أجمعین)^{۱۶}

واتا : هه ر که سیک له م دینه دا شتیک
زیاد بکات ، یاخود دالده و کومه کی یه کیک

بکات شتیک ی لی زیاد کرد بیت ، ته و
له عنه تی خوداو فریشته کان و هه موو
خه لکی له سهره) .

۴/ تاوانی ته و که سانه ش ده چیته
ته ستوی که لاسایی ده که نه وه و به
بیدعه که ی عیباده ت و خوا په رستی
ده که ن . وه که په روه ردگار ده فه رموویت :

(لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ
الَّذِينَ يَضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلِئْسَاءَ مَا يَزُرُونَ)^{۱۷} .

واتا : باتاوان و کولی خویان به ته وای
هه لگرن پوژی قیامه ت ، له گه ل تاوانی ته و
که سانه یش گومرایان ده که ن به بی زانیاری .
۵/ له نای که و شه ربی به ش ده بن و
به ره و دوزخ ده برین هه روه که چون
پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی :

(هل تدرون ما الکوتر؟ هو نهر أعطانيه
ربي في الجنة ، عليه خير كثير ، ترد عليه امي
يوم القيامة ، (شرأبه أحلى من العسل ، من
شرب منه فلا يظماً أبداً) أنيته عدد الكواكب
، يُتَلَجُّ العبدُ منهم فاقول :

ياربَّ الله من أممي فيقال : إنك لا تدري ما
أحدثوا بعدك (- وفي رواية - فاقول : سحقاً)
۱۸

(۱۷) النحل / ۲۵

(۱۴) متفق عليه .

(۱۵) حديث صحيح أخرجه الطبري والترمذي وحسنه

(۱۶) أخرجه البخاري والمسلم وغيرهما

(۱۸) صحيح الجامع الصغير وزيادته .

(مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ... الحديث)

واته: (هر که سنيک سوننه ټيکي باش له ئيسلامدا بکات، نه وه پاداشتي خوي هه يه و، پاداشتي نه و که سيش که ئيشي پي بکات دواي نه و....)

نه و که سانه ي بېدعه يان به سونه ټيک و کرده وه يه کی چاک له قه لاهم داوه و نه لښ (بدعة حسنة) يه، نه م فرموده يه يان کرده به به لگه.

پيش نه وه ي پوچه لي نه م داوايه پوون بکړينه وه، پيويسته دريژه ي پوداوه که و فرموده که باس بکين.

جريري کوري عبدالله ﷺ فرمووي:
 ئيمه لاي پيغه مبر ﷺ بووين سر له به ياني بوو، کومه ليک هاتن پي پته تي و پروت، هه ريه که به پارچه يه ک خوي داپوشيبو. شمشيريان له ملد ابو زوريان ياخود هه موويان له هوزي (مضر) بوون، ده موو چاوي پيغه مبر ﷺ گورا که بيني نه وه نده هه زارو بيده ره تانن چوه ژوره وه وهاته دهره وه، وه فرماني به بيلال کرد و بانگي داو قامه تي کردو پيغه مبر ﷺ نويزي کرد، ئينجا وتاري داو فرمووي:

واته: نه زانن کوثر چي يه؟، پوباريکه په روه دگارم له به هه شتدا پي ي به خشيوم، خير يکي زوري له سهره، نوممه ته که م دينه سهری و ئاوي ليده خو نه وه له پوژي قيامه تدا (خواردنه وه و تامي له هه نگوين شيرينتره هه رکه س لي بخواته وه هه رگيز تينوي نابيت). په رداخه کاني له سهرين به ژماره ي نه ستيره کانن. که سانتيک ناگه نه من و دوور ده خرينه وه، له و کاته دا ده ليم نه ي په روه دگارم نه وه له نوممه تي منه، -له وه لامدا- ده گوتري تو نازانيت چيان داهي ناوه دواي تو، -له پيوايه ټيکدا- ده ليم له وه لاترچن).

به رپه رچ دانه وه ي چند شوبه يه ک

له بواړي باسي بېدعه دا، پيويسته به پونکر نه وه ي هه نديک فرموده ي پيغه مبر ﷺ، وه چند هه لويس تيکي هاوه لاني، که بېدعه چيه کان و نه فامان له شهرع، کردويانه ته دار ده ست و به لگه بو په وادانان و به شهرع کردني زور له بېدعه کان و، که سانتيکي زوري پي گومرپوون.

۱/ پيغه مبر ﷺ فرمويه تي:

(يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) ۱۹: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ) ۲۰.

ئەم دوو ئایەتە ھاندانی موسوڵمانان بوو کە ھەموویان وەك یەكەن و لەیەك نەفس دروست بوون و پێویستە یارمەتی یەكتر بدەن و بشزانن کە ھەریەكە چی پێش خۆی ئەنێرێت بۆ سەبەبێکی کە پۆژی قیامەتە، وەھانی دان بۆ خێرکردن بە دیناریان، بەدرھەمیان، بەجلیان، لە گەنم لە مشتە خورما، ھەتا فەرموی: ئەگەر بە لەتە خورمایەکیش بێت.

جریر فەرمووی: پیاویك لە ئەنصار یەك كۆمەلە زیوی لە مشتیا ھێنا کە دەستی نەبی دەگرت، دای نالە بەردەمی پێغەمبەر ﷺ، دواي ئەو خەلکی دەستیان کرد بەشت ھێنان، تا دوو كۆمەلە خواردن و جل و بەرگیان ھەڵ چنی. پووی پێغەمبەر ﷺ لە خۆشیدا گەشایەو دەدرەوشایەو وەك خەشڵ ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (من سن في الإسلام سنة حسنة فله أجرها وأجر من عمل بها بعده، من غير أن ينقص من أجورهم شيء،

ومن سن في الإسلام سنة سيئة كان عليه وزرها، ووزر من عمل بها من بعده من غير أن ينقص من أجورهم شيء) ۲۱.

كاتیک درێژە ی پوداوەکەمان زانی، ماناکەیشی وەك خۆی تێدەگەین. فەرمودەکە ی (من سن في الإسلام) واتا ھەرکەسێک کردەوێکە چاک بکات، یاخود ھەڵبستێت بە کردنی سونەتێک. گومانی تێدا نیە، خێرکردن فەرمانیکی شەرعیە و سونەتی پێغەمبەریشە ﷺ.

(في الإسلام) لە کاتێکدا ئەو کەسە موسوڵمان بێت، لە جاھلیەتدا ئەو خێرە نییە و ئەگەر کردبێتیشی لەبەر پەزنامەندی پەرەردگار نەبوو. چونکە زۆریە ی ھاوێلانێ پێغەمبەر ﷺ (عاشوا في الجاهلية وفي الإسلام) لە جاھلیەت و لە ئیسلامیشدا ژیاون.

جا پاداشتی ئەو کردەوێکە ی خۆی ھەبەو، پاداشتی ئەو کەسانەیش کە چاوەوە دەکەن و ئەو کردەوێکە چاکە دەکەن. بەبێ ئەوێ لە پاداشتی ئەوانیش ھیچ کەم بێتەو.

لەبەرەمبەریشدا ھەرکەسێک کردەوێکە ی خراب بکات لە ئیسلامەتیدا -سنة سيئة-

(۱۹) النساء: من الآية ۱

(۲۰) الحشر: من الآية ۱۸

(۲۱) أخرجه مسلم والنسائي وأحمد والدارمي وغيرهم .

سزاکه ی له نه ستویه و سزای نه و
که سانه یش که کرده وه به و ئیشه خرابه
ده که ن، به چاو لیکه ری نه و، به بی نه وه ی
له سزای نه وانیش هیچ که م بیته وه .

نه و که سه ی پروانیتته پواله تی مانای
فرموده که به بی تیگه یشتن له ته وای
به سه رهاته که ، و اتیده گات که ده شی
سونه تیک زیاد بکریت له ئیسلامدا ، به لام
نه م تیگه یشتنه وه که نه وه یه یه کی که بلایت
په روه ردگار له قورئاندا ده فرمویت (ویل
للمصلین) مانای وه یل - سزایه کی دوزخه
- بو نه و که سانه ی نویژ ده که ن.

به بی نه وه ی ته ماشای نایه ته کانی
دوایی نه م نایه ته بکات. که ده فرمویت:
(الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ وَالَّذِينَ هُمْ يَرَاءُونَ
وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ) ۲۲ .

واتا: (وهیل بو نه و نویژ خوینانه یه که
له نویژه کانیا ن که مته رخه من و بی ناگان
وه نه و که سانه که بو پیاپی نویژ ده که ن و
پیدا ویستی ناو مال ناده ن به جیران).
وینه ی نه م نایه تانه له چهند جی یه کی
تری قورئاندا هیه ، هه روه ها له
فرموده کانی پیغه مبه ریشدا .

دریژه ی نه م پرواوه ش پوچه لی ته فسیری
فرموده که له لایه ن بیدعه چیه کانه وه
ده رده خات ، که ده لاین نه م فرموده یه
مانای نه وه یه هه رکه سیک بیدعه یه کی چاک
بکات له ئیسلامدا

فرموده که ی پیغه مبه ر (که کل
بدعة ضلالة) هه موو بیدعه یه که گومراییه ،
گشتی یه و هه موو بیدعه یه که ده گریته وه .
ده رده که ویت نه م لیکدانه وه یه یان زور
پوچه له ، چونکه کرده وه ی صه حابه که
خیر کردنه له پرواوه که دا ، خیریش پیشت
له شهرع و سونه تدا هه بوو .
نایا نه م کابرایه بیدعه یه کی حه سه نه ی
کرد ؟! . شتیکی هی نایه ئیسلامه وه که
له وه و پیش تییدا نه بوو ؟! .

۲/ کردنی نویژی ته راویح به جه ماعه ت،
له ناو زوریه ی موسولماناندا نه و ووته یه ی
نیمامی عمر (نعمت البدعة هذه) زور
بلاوه و کراوه به ده لیلیکی تر بو به شهرع
دانانی بیدعه .

نه م به لگه یه ش هه ر وه که نه و ی پیشو
به هی نانی به سه رهات و شیوه ی کردنی
نویژی ته راویح له سه رده می پیغه مبه ردا ،
هه لده وه شیتته وه .

(عله) ، نه ویش ترسانی فه رز بوونی بو ، به نه مانی نه و پښتانه له دواي پښتانه مېر ښه ، نوښت ته راوېچ ده گه پښتانه وه سه نه ویش سونه ته که که کردنیه ته به جه ماعت .
وه نيمامي عومر ښه يانزه پکاتې به جه ماعت کرد ، به مېش سونه تښتې زیندوو کرده وه .

که واته مه فهمی بیدعه شه رعيه که که گومرای به دانابريت به سه ر کرده وه که ی نيمامي عومر ښه . هه رچه نده گوتېتېشې بیدعه به ! چونکه له شه رعدا ووشه ی بیدعه ته نه نه بؤ (ذم) به کارده هڅېتې . که واته مه به ستي بیدعه (لغويه) که بووه ، چونکه له زماندا مانای بیدعه فراوانتره وه موو شتېک ده گريته وه که له وه وپيش نه کرابيت

۳/ هه روه ها نه و که سانه ی بیدعه به چاک ده زانن، پشت به ووتېه ی نيمامي شافيعی ده به ستن په حمه ته خواي لي بي (البدعة بدعتان: بدعة محمودة ، وبدعة مذمومة ، فما وافق السنة فهو الحمود ، وما خالف السنة فهو مذموم ، احتج بقول عمر رضي الله عنه في قيام رمضان: (نعمت البدعة هذه)) أخرجه أبو نعيم في (الحلية) ۱۱۳/۹ .

واته (بیدعه دوو بیدعه به: بیدعه ی چاک، وه بیدعه ی خراب، هه رچی به کی به

له جابري کوپي عبدالله ښه (أن النبي ﷺ لما أحيا بالناس ليلة في رمضان صلى ثمان ركعات وأوتر) ۲۳ .

واته (پښتانه مېر ښه کاتېک شه وښکی په مه زانی به خه لکی زیندوو کرده وه ، هه شت پکاتې نوښت کردو نينجا نوښت ویتري کرد) .

وه له حه دیسېکی تر دا له عاښشه وه : رضي الله عنها (أن النبي ﷺ قام في الناس ثلاث ليالي وتأخر عنهم في الليلة الرابعة وقال : إني خشيت أن تفرض عليكم فتعجزوا عنها) ۲۴ .

واته (پښتانه مېر ښه سي شه و نوښتې له ناو خه لکيدا - صه حابه - کردو شه وی چواره م دواکه وت لي يان و فه رمووی ترسام له وه ی فه رز بکريت له سه رتان و نه توانن جي به جي بکه ن) .

له م دوو فه رموده يه دا نه وه پوون ده پښتانه وه که :

۱/ کردنی نوښت ته راوېچ به جه ماعت ، پښتانه مېر ښه کردو ویه ته له سوننه ته نه و ده ژميردریت .

۲/ نه کردنی نه و نوښت به جه ماعت دواي نه و سي پوژه ، ده گه پښتانه وه بؤ هويه ک

(۲۳) أخرجه الطبراني في الصغير، وابن حبان في صحيحه

(۲۴) أخرجه الشيخان في صحيحهما.

که له دیندا نه بیټ - به باشی بزانیټ - بیټه
ناو دینه وه - نه وه شه رعی داناوه .

وه له کتیبه به ناوبانگه کېدا (الأم)
فه صلیکی له ژیر ناوی (ابطال
الاستحسان) دا نویسویه ، واته :
پوچه لکړدنه وهی به چاک دانان ^{۲۶} .

که واته هرکه سیک د هیه ویت له وته که ی
نیمامی شافیعی په حمه تی خوی لی بی
تی بگات ، با پابه ند بیټ به و بنچینه و
بنه مایانه ی نه و دایرشتون .

ت / نه وانه ی بیدعه به باش ده زانن
ووته کان باددهن به وباره ی له گه ل ه و او
ناره زویان ده گونجیت .

(ابن رجب الحنبلي) که یه کیکه له گه وره
زانایانی نیسلام ده لیت :

(ومراد الشافعي رحمه الله ما ذكرنا من قبل أن
اصل البدعة المذمومة ما ليس له أصل في
الشريعة ترجع اليه وهي البدعة في إطلاق
الشرع، وأما البدعة المحمودة فما وافق السنة،
يعني : ما كان لها أصل من السنة ترجع اليه،
وأما هي بدعة لغة لا شرعاً لموافقته
السنة) ^{۲۷} .

گویره ی سوننه ت بوو نه وه چاکه ، وه
هرچی یه کی به پیچه وانه ی سوننه ت بوو
نه وه خرابه ، وه به لگه یشی به وته که ی
نیمامی عومر ﷺ هیناو ته وه .

لیکدانه وه ی وته که ی نیمامی شافیعی
په حمه تی خوی لی بی له چنه د خالیکدا .

أ / نه گه ر پاست بیټ له وه وه
گیرد رابیټه وه ، نه وه نابیت پیچه وانه ی
فرموده که ی پیغه مبر بیټ ﷺ ، یاخود
ته خصیصی نه و مانا گشتیه ی بکات (کل
بدعة ضلالة) .

چونکه نیمامی شافیعی بوخوی لی وه ی
گیرد راره ته وه که : (أن قول الصحابي اذا
انفرد ، ليس حجة ولا يجب على من بعده
تقليده) ^{۲۵} . وته ی صه حابیه ک به ته نه
نابیت به لگه وه پیویست ناکات نه وانه ی
دوی خوی ته قلیدی بکه ن .

نیت چو ن قسه ی نیمامی شافیعی
به لگه بیټ و قسه ی صه حابی
به لگه نه بیټ ؟ ! .

ب / نیمامی شافیعی په حمه تی خوی
لی بی چو ن به بیدعه ده لیت چاک ، وه خوی
خاوه نی نه و ووته به ناوبانگه یه (من
استحسن فقد شرع) هرکه سیک شتیک -

(۲۵) تخریج الفروع علی الاصول، الزنجاني الشافعي ص ۱۷۹

(۲۶) (الأم) ۷/ ۲۹۳-۳۰۴

(۲۷) جامع العلوم والحکم ص ۲۵۳